Krzywe Koło

Dzielnice: Śródmieście
Osiedla: Stare Miasto
Atrybuty: Nazwy pochodzące od wyrazów pospolitych Nazwy określające
Rok utworzenia nazwy:

Opis

Nazwana tak dzięki swemu kształtowi; biegła wzdłuż muru obronnego, służąc jednocześnie jako droga gospodarcza, obiegając kołem działki rynkowej strony Dekerta.

Ciekawostki

Ulica została wytyczona ok. 1300 już w czasie lokacji miasta, dzisiejszą nazwę nosi od ok. 1440-50, początkowo Curva Rotae i Crzive Colo. Mieściły się tu, oprócz domów, dwie słodownie i ogród na rogu z Nowowiejską. Wyznaczono 19 działek, które na przeł. XIV i XV w. zabudowano drewnianymi domami. Mieszkali tu głównie rzemieślnicy o nazwiskach Tłusto, Jajko, Śliwka, Swedro, Porzutschidło, ale ma tu i swój dom Baryczka. Często chodziła tędy straż, w związku z bliskością Wieży Marszałkowskiej. Pożar z 1607 zniszczył barokowe kamienice, odbudowano je więc w stylu renesansu. Stały tu 2 słodownie. Od XVIII w. ulica była bardzo ruchliwa i ludna, mieściły się tu szynki i drukarnie(Engel, Dąbrowski, Zawadzki, Rakoczy), a mieszkali tu muzycy, urzędnicy, wojskowi i aktorzy, ale i czeladnicy, handlarze (nawet Grek), razem ok. 600 osób. Uliczka przymurna na tyłach KK zostawał powoli zabudowywana, w większości półlegalnie. W 1790 mieszkało tu prawie 600 osób, z czego 1\4 szlachty. W połowie XIX wieku, wraz z ubożeniem Starego Miasta, ich miejsce zajęli ubodzy robotnicy i Żydzi. Kiedy w 1939 rozpoczęto przebudowę domów przyrynkowych, wybuchła wojna, która zniszczyła większość zabudowy ulicy. Do 1955 budynki odnowiono, jednak zmieniając je bezzasadnie pod kierownictwem S. Żaryna. Równocześnie wyburzono resztki zabudowy przy murach miejskich.

Stan obecny:

Nr 1: kamienica Haurowska. Powstała pod koniec XVI w. dla Tomasza Haura, już w 1605 określano jej stan jako słaby. W 1566 działał tu browar Jana Baryczki. Od 1628 włączono kamienicę do

Wszelkie prawa zastrzeżone. www.iutm.pl

posiadłości Stanisława Falkiewicza, który zamiast sypiącej się kamienicy wystawił oficynę własnej kamienicy rynkowej. W 1743 właścicielami budynku byli Witthoffowie. W XIX w. wielokrotnie przebudowywana. W 1944 spalona aż do fundamentów. W 1954-5 odbudowana wg proj. Stanisława Żaryna w stanie sprzed wojny. Dom połączono z nr 3 i kamienicą rynkową nr 28.

Nr 2/4: kamienica Rogozińska. Początkowo stały tu: po lewej w 1519 dom drewniany, na miejscu którego w 1625 stanęła kamienica Popiela. W latach 1655-1709 kamienica stanowiła własność wójta Staniewicza i rodziny, a następnie Boguszewskich i ok. 1784 majora Rogizińskiego. Drugi dom po prawej to kamienica z XVI w. powstała na miejscu drewnianego domu; na przełomie XVI i XVII w. należała do Stefana Jerzykowskiego, w 1743-54 do Skarzewskich, a od 1784 do konfraterni kupieckiej. W 1790 obecna kamienica powstała ze scalenia obu domów, dla Rogozińskiego, który był urzędnikiem śledczym w Warszawie. Podwyższono wtedy dom do 3-ciego piętra. W 1776 mieściła się tu pierwsza w Warszawie sztycharnia nut kompozytora Jana Engla. W XIX w. dobudowano jeszcze 4-te piętro. Mieszkali tu hrabia Krzysztof Maria Tyszkiewicz herbu Leliwa wraz z żoną Barbarą z Rechowiczów i córką Beatą Marią Heleną (ur. 1938), dziś znakomitą aktorką znaną z takich filmów i seriali telewizyjnych, jak "Wielka miłość Balzaka", "Marysia i Napoleon", "Wszystko na sprzedaż", "Seksmisja" czy "Ryś". Fasada budynku jest autentyczna i nie została zniszczona podczas wojny, choć po wojnie rozebrano ja do piwnic. Odbudowę kamienicy w 1953 prowadził Jan Dąbrowski, bez najwyższego piętra.

Nr 3: kamienica. W 1516 stał tu drewniany dom Jana Nogaya, od 1534 własność Mińskich, po 1628 Stanisława Falkiewicza. W 1669 dom był już mocno zniszczony i niezamieszkany. W 1743 stał tu już dom Krzyżanowskiego, piętrowy z 6-osiową fasadą. W 1784 Grzywińscy zbudowali tu nową kamienicę, gdzie w latach 1780-1814 mieszkał Józef Sierakowski, starszy Cechu Rzeźników Warszawskich, dowódca grupy rzeźników w czasie powstania kościuszkowskiego, która pokonała oddział wojsk rosyjskich na ul. Świętojerskiej 18.04.1794. Mąż stanu i członek zarządu powstańczej Warszawy. W 1836 dom albo gruntownie przebudowano, albo wzniesiono zupełnie od nowa. W 1944 ocalał tylko fragment elewacji przy nr 1. W 1953-4 odbudowano kamienicę wg proj. Stanisława Żaryna, niższą o piętro i z nowym wystrojem.

Nr 5: kamienica Baryczków z 1647. Wcześniej, ok. 1350 stał tu murowany dom. W 1465-7stał tu dom Bartka Coluszki. W 1465 właścicielem był rzemieślnik stelmach Michał. W 1522 stał tu już murowany dom Wirczochów, który włączono w 1534 do kamienicy Rynek 30. W 1647 Baryczkowie przebudowali dom. W 1743 kamienica należała do Mrowińskich, ale w 1784 i 1790 wyremontowana była już własnością Barbary Witthof. Pod koniec XVIII w. wyburzono oficyny w podwórzu. W 1869 działała tu wytwórnia krochmalu Judki Silbertresta. Do dziś przetrwał portal z XVII w. i oryginalne, obite blachą wrota. W 1944 kamienica spłonęła, jednak ocalały mury, przejazd i piwnice. W 1945 rozebrano elewacje podwórzową i frontową oraz ostatnie oficyny. Kamienicę zrekonstruowano w 1954 wg proj. Stanisława Żaryna z jednym piętrem mniej i dobudowaną klatką schodową od podwórza.

Nr 6: kamienica Benońska. Powstał ok. 1350, prawdopodobnie na siedzibę wójta Warszawy. Jest to najstarszy budynek mieszkalny Warszawy. W prawej części posesji stał ów murowany dom, którego w latach 1499-1523 właścicielem domu był krawiec Biały Ksiądz. Potem w XIV-XV w. nastąpiła przebudowa domu, a ok. 1655 kolejna dla Balcera. W 1743 właścicielem został odźwierny królewski Mlobius. W lewej części stał najpierw drewniak krawca Stanisława Opązy od 1516, spalony w 1583. Od 1652 mieściła się tu szkoła dla sierot Bractwa Niemieckiego św. Benona. W 1772 przebudowano ją i rozbudowano na potrzeby szkoły, która mieściła się tam blisko 200 lat. W 1790 dobudowano jeszcze czwarte piętro. W XVIII w. mieszkał tu niejaki Berdau, produkujący pigułki arcyskuteczne na wygubienie szczurów i myszów. W XIX w. właścicieli domu było kilku, a kamienicę rozbudowano w głąb posesji. W 1944 kamienicę zburzono do parteru. Odbudowana została w 1955-6 wg proj. Stefana Krasińskiego bez 4-tego piętra. Elewacja jest nowa, piwnice w większości z XIV i XVII \ XVIII

Wszelkie prawa zastrzeżone. www.iutm.pl

w. Wnętrza zostały na nowo zaprojektowane po wojnie.

Nr 7: oficyna kamienicy Baryczkowskiej. W 1460 działał tu browar Gurczewskiego, działający jeszcze w 1577. Obecna kamienica powstała na pocz. XVII w. dla Baryczków. W 1743 kamienica miała już 3 piętra i 3 osie. Działała tu garbarnia Cadra, zatruwająca całą okolicę wyziewami. Na nic zdawały się pisma magistratu Cadr był protegowanym Ryxa. Garbarnia przestała działać w przeddzień insurekcji kościuszkowskiej. W 1784 właścicielami byli Minasiewiczowie. Ok. 1819 dobudowano zachodnią oficynę z tyłu. W 1911 wykupiło ją Towarzystwo Opieki Nad Zabytkami Przeszłości powstałe w 1906. TOnZP wyremontowało kamienicę w 1925. W 1938-9 kamienicę wyremontowano na potrzeby Muzeum Miasta Warszawy. Fasada przetrwała wojnę i jest to najlepiej zachowana gotycka kamienica na Starym Mieście. W 1944 kamienica spłonęła, ale zachowały się ściany konstrukcyjne, elewacja z fryzem gotyckim (kawałek nad portalem) z XVI w. z motywem litery T i polski układ okien, otwieranych na zewnątrz, schody z 1928 w oficynie. Kamienicę odbudowano w 1952-7 wg proj. Stanisława Żaryna na siedzibę Archiwum Państwowe m. st. Warszawy.

Nr 8: kamienica Narzymskiego. Powstała w XVI w. na miejscu drewnianego domu Jana Perdołka. W 1595 kamienica należała do Wojciecha Czucha. W 1654 kamienicę rozbudowano, dodano latarnię i libertowano. Mieszkający tu w XVIII w. Jakub Florian Narzymski był wojewodą pomorskim, mieszkał tu wraz z rodziną, potem jego potomkowie. Od 1805 mieściła się tu drukarnia rodziny Dąbrowskich, najpierw Wiktora, potem jego syna Stanisława. Budynek wojny nie przetrwał, spłonął w 1939, a w 1944 zburzono go do parteru. Odbudowano go w 1955 wg proj. Stefana Krasińskiego z wieloma zmianami.

Nr 9: oficyna kamienicy Kleinpoldtowskiej. Właścicielami posesji byli od 1528 Gralewscy i w 1576 stał tu już na pewno murowany dom. W 1609-29 budynek należał do rajcy Jakuba Schlichtynga, który przebudował kamienicę. Ok. poł. XVII w. dom kupili Kleinpoldtowie Malopolscy i w 1743 stała tu kamienica z dwoma piętrami. W 1784 kamienica należała już do Lingaua. Ok. 1790 powstała oficyna łącznik z kamienicą rynkową, choć w 1936-8 oficynę rozebrano z uwagi na fatalny stan budynku.Posiada portal przejezdny z XVII w. W 1938-9 kamienicę wyremontowano na potrzeby Muzeum Miasta Warszawy. W czasie wojny zniszczona w dużej części, ocalały mury, szkielet żelbetowy, płyty stropowe. W 1948-55 kamienicę odbudowano wg stanu z 1938 przez Stanisława Żaryna. Zachowany jest portal z XVII w., hol, klatka schodowa i czytelnia została zaprojektowana na nowo po wojnie.
Nr 10: kamienica Montelupiego. W 1500 stał tu drewniany dom Macieja Jajko. Obecną kamienicę wzniesiono ok. 1533-93 dla Marka Rudniaka. Od 1637 należała do Karola Montelupiego, dyrektora poczty koronnej. Otworzył on tutaj zajazd pocztowy, czynny do ok. 1661. Później mieszkali tu kolejno starosta czorsztyński Otto Felkersamb, arcybiskup lwowski, Jastrzębscy w 1743-97, potem działał tu szynk i w latach 1844-53 do Karola Ernesta Wedla. W 1788 istniała tu boczna oficyna i zabudowania gospodarcze, połączone z domem. Na przeł. XVIII \ XIX w. dobudowano latarnię, a następnie gruntownie wyremontowano wnętrza. W 1869 działała tu wytwórnia wyrobów bawełnianych Adolfa Bauhertza. W 1944 dom został zniszczony do parteru. Dziesięć lat później kamienicę odbudowano wg proj. Stefana Krasińskiego bez oficyn, elewacja odtworzona sprzed wojny, oprawy okienne mniej więcej.

Nr 11: kamienica Gołębiowska XVI-XVII.

Nr 12: kamienica Psocińska zwana też Czamerowską. Powstała w 1631 dla Bartosza Psoty alias Gierka, na miejscu drewniaka Piotra Swądro. W 1655-69 właścicielem był Franciszek Wołczyński. Zaniedbana kamienica została do 1673 zdewastowana. W 1699 budynek nabył burmistrz Warszawy i kupiec Aleksander Czamer i do 1702 odrestaurowana i podwyższona o piętro. Długi czas widniała tu tablica erekcyjna Gizów. W 1768 mieszkał tu chorąży warszawski i starosta sękociński Szydłowski. W 1807 kamienicę przeznaczono na koszary weteranów polskich wracających z Włoch, ale po kilku

Wszelkie prawa zastrzeżone. www.iutm.pl

latach została z powrotem wykupiona przezprywatnych właścicieli. W 1869 mieścił tu skład skór Icka Heitlera i dom modlitwy Chaima Taidera. W 1900 dobudowano 4-te piętro. Na wysokości 2-giego piętra między oknem drugim i trzecim była nisza z figurą MB. Od 1907 ostatnim właścicielem był Józef Przedpełski. W 1944 kamienica spłonęła, jednak ocalała fasada. Kamienicę odbudowano w 1954 wg proj. Stefana Krasińskiego. Sgraffito wykonali Edmunt Burke i Janina Ignatowska. Dziś mieści się tu Ośrodek Kultury Słowackiej.

Nr 14: kamienica Sobolewska. W 1507 stal tu drewniany dom Murdynowski. W 1705-43 powstała tu kamienica trzypiętrowa jako własność Stanisława Sobolewskiego, podkomorzego warszawskiego. W 1784-1819 właścicielem był szambelan Barnaba Zawisza, który urządził tu zajazd wozów. Z tyłu stało sporo zabudowy gospodarczej, która w większości spłonęła w 1790. Na pocz. XX w. była bardzo zdewastowana. W 1934 elewację odnowiono, prawdopodobnie dla Stokowskich. W 1944 spalona z zachowaną elewacją, którą rozebrano po wojnie. W 1954 kamienicę odbudowano wg proj. Stefana Krasińskiego. Elewacja została zaproj. na nowo wraz z wnętrzami, resztę również przekształcono.

Nr 14a: oficyna kamienicy Sobolewskiej. Powstała ok. 1784 dla potrzeb zajazdu wozów Barnaby Zawiszy pod nr 14na miejscu domu drewnianego Andrzeja Flaka sprzed 1507 i późniejszej kamienicy, zburzonej w 1657 do małego domku ze sklepem. W 1790 kamienicy dodano piętro. W 1818-20 kamienicę przebudowano dla administratora biskupstwa warszawskiego Andrzeja Wołłowicza wg proj. Karola Gallego lub Fryderyka Alberta Lessla. Następnym właścicielem był Jan Sperling, który kończył przebudowę. Na elewacji umieszczono maskę Meduzy z akantem. W 1944 spłonęła. W 1954 odbudowana wg proj. Stefana Krasińskiego i pozbawiona ozdób i bardzo uproszczona.
Dziś zespół tych kamienic posiada nr 12\14a: po wojnie mieszkał tu profesor Walenty Hartwig (1910-1991) - endokrynolog, dyrektor Zakładu Chorób Wewnętrznych Instytutu Gruźlicy (1954-58), kierownik Kliniki Chorób Wewnętrznych Szpitala Bielańskiego (1960-71), kierownik Kliniki Endokrynologii Centrum Medycznego Kształcenia podyplomowego (1971-1980), współorganizator Centrum Zdrowia Dziecka, autor prawie 300 publikacji naukowych, w tym słynnej "Endokrynologii praktycznej". Był bratem Edwarda - fotografa i Julii - poetki.

Nr 16: kamienica Kasperskiego. Pierwotnie stał tu drewniak, który należał w 1508 do Mikołaja Baryczki. Kamienicę zbudowano po 1750, a ok. 1790 przebudowano dla Szymona i Antoniny Kasperskich. Kamienica była dwupiętrowa z mieszkalnym poddaszem. W 1944 dom spłonął, zachowała się jednak elewacja, którą jednak rozebrano przed przystąpieniem do odbudowy. W 1955-6 kamienicę odbudowano wg proj. Jana Dąbrowskiego z zupełnie nieuzasadnionymi zmianami i uproszczeniami.

Nr 18: kamienica Łabaszewskigo. W 1498 posesja należała do krawca Augustyna. Powstała ok 1743 dla krawca J. Łabaszewskiego. W 1775 następny właściciel, krawiec Karol Karl dobudował piętro. W 1944 kamienica została doszczętnie zniszczona. Odbudowano ją w 1955 wg proj. Jana Dąbrowskiego do stanu przedwojennego, jednak skrócono dom od strony murów i połączono klatką schodową z nr 16, likwidując wejście. Ściana szczytowa i elewacja tylna została zaprojektowana na nowo.
Obecny adres domu to nr 14/16/18: po wojnie mieszkał tu Andrzej Braun (1923-2008) - literat. W swym dorobku miał tomiki poezji (np. "Młodość"), powieści i opowiadania (m.in. "Lewanty", "Bunt" czy "Noc długich noży") a także reportaże ("Śladami Conrada").

Nr 22: kamienica Klickiego. W 1498 kamienica należała do ślusarza Michała. W 1743 kamienica należała już do Klickiego, w 1784 do Magdaleny Ryczowej, a w 1790 do Pecoltów. W 1944 dom został zburzony do parteru i odbudowany w 1955 wg proj. Teodora Burszego w całkowicie zmienionej postaci, dołożono również jedną oś od pustego placu nr 20.

Nr 24: kamienica Karwatki. W XV w. drewniany dom, który tu stał, należał do Jana Coszki. W 1543

Wszelkie prawa zastrzeżone. www.iutm.pl

posesja z domem drewnianym należała do rymarza Wojciecha Olbrischa. W 1743 powstała tu kamienica dla Macieja Karwatki. W 1784 kamienica należała do spadkobierców Jana Krokosiewicza, w 1790 do wdowy po nim, Marianny. Przed 1942 kamienica została pozbawiona całego wystroju, a w 1944 zburzona do parteru. W 1955 odbudowano ją wg proj. Teodora Burszego. Dom połączono z nr 22 i zlikwidowano wejście.

Nr 26: kamienica Rosmanów. Ok. 1627 powstała tu mała kamieniczka dla ślusarza Wojciecha Permińskiego na miejscu starego drewnianego domku bednarza. W 1659 była już mocno zdewastowana, 1669 przebudowana przez karmelitów bosych. W 1743 dwupiętrowa kamienica należała do Rosmanowej. Pod koniec XVIII w. należała do Marianny Milewskiej. W XIX w. dodano 3-cie piętro, a na pocz. XX w. 4-te. W 1944 dom zniszczono do piwnic i odbudowano w 1954 wg proj. Jerzego Pawłowskiego z inną dekoracją i tylko dwoma piętrami.

Nr 28: kamienica Łyszkiewiczowska. Powstała w pierwszej poł. XVII w. na miejscu domu drewnianego Elżbiety Mazurowej z 1500. W 1655 kamienica należała do Jakuba Ptaszkiewicza, od 1705 do Łyszczewicza, a od poł. XVIII w. do Jana Tłuczkiewicza, gminnego Starej Warszawy. W 1784 poszerzono ją o trzecią oś dla właściciela Mariańskiego. W 1942 nie posiadała żadnego wystroju. W 1944 została zburzona aż do piwnic. W 1955 odbudowano kamienicę w proj. Jerzego Pawłowskiego. Zlikwidowano wejście w związku z połączeniem z nr 26

Nr 30: kamienica. W 1443 posesja wraz z drewnianym domem należała do szewca Stanisława Gąsiora. Kamienica powstała ok. 1530 dla Jana Łętowskiego lub Grzegorza Wołyńca. Przebudowana w 1659 i w XVIII w. W XIX w. parter zajmowały sklepy. W 1944 zniszczona do parterui przy odbudowie w 1952-5 wg proj. Jerzego Brabandera, skrócona od strony Nowomiejskiej i ozdobiono techniką sgrafitto. Mieszkał tu Jerzy Brabander (1920-2004) - architekt, w latach 1945-1954 zajmował się inwentaryzacją i zabezpieczaniem ocalałych fragmentów Starówki i Zamku Królewskiego. Brał udział w pracach rekonstrukcyjnych pałacu Radziwiłłów oraz Grobu Nieznanego Żołnierza, współtworzył projektu odbudowy Traktu Starej Warszawy (m.in. domów przy ulicy, na której mieszkał, zegara staromiejskiego, kawiarni "Krokodyl"). Później przeprowadził prace adaptatorskie w odbudowanym Pałacu Szustra, Belwederze i Muzeum Narodowym (projekt ekspozycji Galerii Faras).

Data nadania nazwy: I połowa XV wieku

Wszelkie prawa zastrzeżone. www.iutm.pl